

УДК 336.148

Богма О. С.*o.bogma@knute.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-5637-6010**Researcher ID AAT-2728-2020**д.е.н., професор, професор кафедри економіки та фінансів підприємства,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ***Овдій О. В.***ovdii@i.ua, ORCID ID: 0000-0003-1531-3352**старший викладач кафедри обліку і аудиту,**Навчально-наукового інституту економіки і управління,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ (АУДИТУ)

Анотація. У статті обґрунтовано, об'єктивну необхідність правильного та всебічного оцінювання ефективності інститутів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) як важливої складової забезпечення успішних соціально-економічних трансформацій в Україні й запоруки ефективного використання бюджетних коштів. Визначено перелік критеріїв, за якими має здійснюватися розрахунок кількісних і якісних показників оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати як органу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Запропоновано бальну методику оцінювання ефективності державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), яка виходить з доцільності впровадження процесного підходу організації й проведення контрольних перевірок. З метою забезпечення комплексності оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати запропоновано систему показників оцінювання у розрізі шести груп: показники оцінювання повноти й обґрунтованості планів діяльності Рахункової палати в звітному періоді; показники оцінювання інтенсивності контрольної діяльності Рахункової палати; показники оцінювання результативності контрольної діяльності Рахункової палати; показники оцінювання економічності контрольної діяльності Рахункової палати; показники оцінювання забезпеченості та управління кадровими і матеріальними ресурсами; показники оцінювання гласності діяльності Рахункової палати. Визначено інтегральну питому вагу кожної з шести груп оцінювання, побудовано інтегральний показник ефективності діяльності Рахункової палати, наведено перелік показників оцінювання в межах кожної групи, визначено їх оптимальні значення й запропоновано градацію балів, що надаються конкретним показникам оцінювання залежно від рівня відповідності фактичних їх значень від оптимальних. З метою полегшення узагальнення результатів розрахунку коефіцієнта відносної ефективності групи показників запропоновано визначати його значення в діапазоні: високий; задовільний; низький; незадовільний. З метою апробації запропонованої методики проведено комплексне оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати за 2021 р. що дозволило визначити низький рівень ефективності її діяльності.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, інститут, Рахункова палата, аудит, методика оцінювання ефективності, показник оцінювання.

Bogma Olena

o.bogma@knute.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-5637-6010

Researcher ID AAT-2728-2020

Doctor of Economics, Professor,

Professor at the Department of Economics and Business Finance,

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

Ovdii Olena

ovdii@i.ua, ORCID ID: 0000-0003-1531-3352

Senior Lecturer at the Department of Accounting and Auditing,

National University of Food Technologies, Kyiv

METHODS OF EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF FUNCTIONING OF THE INSTITUTE OF PUBLIC EXTERNAL FINANCIAL CONTROL (AUDIT)

Abstract. *The article substantiates the objective need for correct and comprehensive assessment of the effectiveness of public external financial control (audit) institutions as an important component of ensuring successful socio-economic transformations in Ukraine and the key to effective use of budget funds. The list of criteria according to which the calculation of quantitative and qualitative indicators for assessing the effectiveness of the Accounting Chamber as a body of state external financial control (audit) is determined. A point method of evaluating the effectiveness of public external financial control (audit) is proposed, which is based on the feasibility of implementing a process approach to the organization and conduct of inspections. In order to ensure the complexity of evaluating the effectiveness of the Accounting Chamber, a system of evaluation indicators is proposed in terms of six groups: indicators for evaluating the completeness and validity of the plans of the Accounting Chamber in the reporting period; indicators for assessing the intensity of control activities of the Accounting Chamber; indicators for evaluating the effectiveness of control activities of the Accounting Chamber; indicators for assessing the cost-effectiveness of control activities of the Accounting Chamber; indicators of security assessment and management of human and material resources; indicators for assessing the transparency of the Accounting Chamber. The integral share of each of the six evaluation groups is determined, the integrated performance indicator of the Accounting Chamber is constructed, the list of evaluation indicators within each group is given, their optimal values are determined and the gradation of points given to specific evaluation indicators is proposed. . In order to facilitate the generalization of the results of the calculation of the coefficient of relative efficiency of the group of indicators, it is proposed to determine its value in the range: high; satisfactory; low; unsatisfactory. In order to test the proposed methodology, a comprehensive assessment of the effectiveness of the Accounting Chamber for 2021 was conducted, which allowed to determine the low level of efficiency of its activities.*

Key words: state financial control, institute, Accounting Chamber, audit, efficiency evaluation methodology, evaluation indicator.

JEL Classification: E63, E69, G28, H61, H72

DOI: <https://doi.org/10.36477/tourismhospcee-5-2>

Постановка проблеми. На сьогоднішній день державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) є важливою складовою забезпечення успішного соціально-економічного розвитку України й запорукою ефективного використання бюджетних коштів. Удосконалення системи державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) та його окремих інститутів у сучасних умовах має бути

спрямовано на вирішення найважливішого завдання – реформування механізму державного управління та підвищення ефективності влади, надання суспільству неупередженої й об'єктивної інформації про якість роботи державних інститутів.

Проте, дослідження чинного законодавства [4; 5] та практики органів державного фінансового контролю в Україні свідчить про

відсутність у правовому полі чітко визначеної стратегічної спрямованості цього виду контролю, системності розподілу функцій, повноважень і відповідальності контролюючих органів, що призводить до зниження загальної ефективності системи державного фінансового контролю. Зазначене зумовлює об'єктивну необхідність правильного та всебічного оцінювання ефективності інститутів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток проблематики формування та розвитку інститутів фінансового контролю (аудиту) в Україні зроблено в наукових працях Л. М. Борисенко [1], Н. Г. Виговської, С. В. Качули [2], В. Ф. Піхоцького [3], Л. В. Титенко, І. Є. Труш [6], В. М. Федосова, А. В. Хмелькова, І. М. Якимчук [7] та ін. У наукових публікаціях наведених авторів відзначено важливість для суспільства результатів діяльності системи державного фінансового контролю та його соціальний, організаційний і економічний ефект. Поряд із цим зауважимо, що деякі питання в досліджуваній площині потребують більш глибокого вивчення. Зокрема, в розрізі формування науково-обґрунтованих методик оцінки ефективності інститутів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Постановка завдання. Метою статті є розробка методики оцінки ефективності інститутів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) на прикладі Рахункової палати України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі вибору критеріїв, за якими має здійснюватися розрахунок кількісних і якісних показників оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати як органу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), ми виходили з необхідності забезпечення їх відповідності таким вимогам: вони мають бути залежними від результатів її діяльності; об'єктивно відображати результати діяльності контролюючого органу; повною мірою охоплювати всі напрями діяльності та основоположні фактори, що визначають ефективність діяльності контролюючого органу; задовольняти вимоги достовірності та бути доступними до перевірки правильності значення іншою особою; характеризувати конкретний об'єкт оцінювання – отриманий у процесі порівняння критеріїв показник

повинен забезпечувати однозначність його інтерпретації всіма користувачами інформації; забезпечувати можливість їх порівняння в динаміці протягом тривалого періоду часу; бути нескладними у розрахунках та потребувати мінімуму часу на збір аналітичної інформації.

Вибір нами конкретних показників оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати як органу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) зумовлений необхідністю їх відповідності таким критеріям: можливість кількісно або якісно виміряти об'єкт оцінювання; здатність точно охарактеризувати конкретний об'єкт аналізу; стійкість до маніпулювання значенням індикатора з метою фальшування неіснуючих параметрів, що забезпечується низькою чутливістю показника до впливу інших сторонніх чинників; чутливість до часу й періодичності вимірювання, тобто лаг вимірювання повинен мати жорстку періодичність часу, тривалість якого в різних випадках залежить від мети й завдань, поставлених перед аналітиком.

Пропонована нами методика оцінювання ефективності державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) заснована на методиці бального оцінювання з урахуванням існуючої інституціональної основи діяльності Рахункової палати, а також доцільності впровадження процесного підходу організації й проведення контрольних перевірок.

З метою забезпечення комплексності оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати систему показників оцінювання пропонуємо поділити на шість груп:

- 1) показники оцінювання повноти й обґрунтованості планів діяльності Рахункової палати в звітному періоді;
- 2) показники оцінювання інтенсивності контрольної діяльності Рахункової палати;
- 3) показники оцінювання результативності контрольної діяльності Рахункової палати;
- 4) показники оцінювання економічності контрольної діяльності Рахункової палати;
- 5) показники оцінювання забезпеченості та управління кадровими і матеріальними ресурсами;
- 6) показники оцінювання гласності діяльності Рахункової палати.

Відзначимо, що необхідність урахування в процесі оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати груп показників, що характеризують повноту й обґрунтованість планів

її діяльності, ефективність управління кадровими ресурсами та забезпеченості матеріальними ресурсами, зумовлена тим, що ці фактори суттєво впливають на якість та потенціал контролю.

Таким чином, за допомогою запропонованих груп показників можна дати вимірювану характеристику різних складових ефективності за різними напрямками діяльності суб'єкта державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), а їх порівняння з певним еталоном або зі значенням попереднього періоду дасть можливість сформулювати судження щодо їх критичності чи динаміки змін.

З метою врахування впливу кожного з оцінюваних чинників на кінцевий результат – ефективність діяльності Рахункової палати – зведення підсумкової аналітичної інформації здійснюється з урахуванням інтегральної питомої ваги i -тої групи ($ПВГ_i$) та має таке значення: перша група – 10%; друга – 25%; третя – 30%; четверта – 25%; п'ята – 5%; шоста – 5%.

Тоді інтегральний показник ефективності діяльності Рахункової палати буде мати вигляд:

$$ЕДРП = \sum_{i=1}^6 K_{ВЕГ_i} \times ПВГ_i, \quad (1.1)$$

де $ЕДРП$ – ефективність діяльності Рахункової палати, частки одиниці;

$K_{ВЕГ_i}$ – коефіцієнт відносної ефективності за i -тою групою показників, частки одиниці;

$ПВГ_i$ – інтегральна питома вага i -тої групи показників, частки одиниці.

В основу бального оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати покладено порівняння рівня відхилення отриманого фактичного результату (параметра) від визначеного експертним шляхом його оптимального значення.

За максимальної відповідності зазначених критеріїв оцінювання параметру надається бал 10. Значення «0» параметр набуває за умови від'ємного відхилення фактичного показника від оптимального значення в розмірі 100%, тобто Рахункова палата взагалі не отримала ніяких результатів за визначеними критеріями оцінювання. Пропонуємо таку градацію балів, що надаються конкретним показникам оцінювання залежно від рівня відповідності фактичних їх значень від оптимальних (B_k):

$$B_k = \left\{ \begin{array}{l} "0", B_k \in [100\%] \\ "1", B_k \in [90\%;99\%] \\ "2", B_k \in [80\%;89\%] \\ "3", B_k \in [70\%;79\%] \\ "4", B_k \in [60\%;69\%] \\ "5", B_k \in [50\%;59\%] \\ "6", B_k \in [40\%;49\%] \\ "7", B_k \in [30\%;39\%] \\ "8", B_k \in [20\%;29\%] \\ "9", B_k \in [10\%;19\%] \\ "10", B_k \in [0\%;9\%] \end{array} \right\}, \quad (1.2)$$

де B_k – бальна оцінка k -го показника групи, балів.

Тоді підсумкова бальна оцінка групи за різних умов відхилення фактичного значення показника ефективності діяльності Рахункової палати від оптимального ($БОг_{факт}$) визначається як сума балів кожного показника, що входить до її складу:

$$БОг_{факт} = \sum_{k=1}^n B_k, \quad (1.3)$$

де B_k – бальна оцінка k -го показника i -тої групи, балів;

n – кількість показників i -тої групи, шт.

З метою визначення коефіцієнта відносної ефективності за кожною групою оцінювання необхідно розрахувати співвідношення бальної оцінки групи ($БОг_{факт}$) з її максимально можливим значенням за умов, якщо кожний із зазначених показників буде мати найвищий рівень балів ($БОг_{max}$):

$$K_{ВЕГ} = \frac{БОг_{факт}}{БОг_{max}}, \quad (1.4)$$

де $K_{ВЕГ}$ – коефіцієнт відносної ефективності за групою показників;

$БОг_{факт}$ – бальна оцінка групи за різних умов відхилення фактичного значення показника від оптимального, балів;

$БОг_{max}$ – максимально можливе значення балів усіх показників групи, балів, яке, у свою чергу, розраховується за формулою:

$$БОг_{max} = \sum_{k=1}^n B_{k_{max}}, \quad (1.5)$$

де: $B_{k_{max}}$ – максимальна бальна оцінка k -го показника групи, балів;

n – кількість показників i -тої групи, шт.

З метою полегшення узагальнення результатів розрахунку коефіцієнта відносної ефективності групи показників ($K_{\text{ВЕР}}$) запропоновано визначати його значення в діапазоні: високий; задовільний; низький; незадовільний:

$$K_{\text{ВЕР}} = \left. \begin{cases} \text{"високий"}, K_{\text{ВЕР}} \in [0,81;1,00] \\ \text{"задовільний"}, K_{\text{ВЕР}} \in [0,56;0,80] \\ \text{"низький"}, K_{\text{ВЕР}} \in [0,41;0,55] \\ \text{"незадовільний"}, K_{\text{ВЕР}} \in [0,01;0,40] \end{cases} \right\} .(1.6)$$

Аналогічне співвідношення може бути використане й для визначення рівня загальної ефективності діяльності Рахункової палати. Для цього необхідно розрахувати коефіцієнт загальної ефективності:

$$K_{\text{загэф}} = \frac{\text{ЕДРП}}{\sum_{i=1}^6 K_{\text{ВЕР}}_{\text{max}i} \times \text{ПВГ}_i} .(1.7)$$

Розглянемо більш детально зміст запропонованих груп показників.

Так, найбільш важливою інформаційною складовою оцінювання ефективності контрольно-діяльності Рахункової палати є показники другої групи, що відображають її інтенсивність. До показників інтенсивності діяльності Рахункової палати віднесено співвідношення обсягів фактично виконаних контрольних процедур до їх узагальнювальних показників у розрізі завдань, визначених повноваженнями цього органу. Оцінювання інтенсивності діяльності Рахункової палати запропоновано здійснювати за допомогою таких показників:

Для оцінювання результативності контрольно-ревізійної діяльності Рахункової палати як отриманий результат виконання контрольних процедур (обсягу фактично виконаної роботи) у зіставленні із загальним обсягом об'єкта дослідження запропоновано використовувати показники третьої групи аналітичних показників:

<i>Коефіцієнт загальної інтенсивності контролю бюджетних коштів = Обсяг перевірених державних коштів / Загальна сума видатків бюджету.</i> Оптимальний рівень – 0,6.	(1.8)
<i>Коефіцієнт інтенсивності фінансового аудиту бюджетних коштів = Обсяг державних коштів, щодо яких було проведено фінансовий аудит / Загальна сума видатків бюджету.</i> Оптимальний рівень – 0,6.	(1.9)
<i>Коефіцієнт інтенсивності аудиту ефективності бюджетних коштів = Обсяг державних коштів, щодо яких було проведено аудит ефективності / Загальна сума видатків бюджету.</i> Оптимальний рівень – 0,5.	(1.10)
<i>Коефіцієнт інтенсивності аудиту системи внутрішнього фінансового контролю = Кількість повторних перевірок за результатами перевірок, здійснених Міністерством фінансів України, Державною казначейською службою України, Державною аудиторською службою, що були здійснені Рахунковою палатою / Загальна кількість перевірок, здійснених цими органами фінансового контролю за рік.</i> Оптимальний рівень – 0,2.	(1.11)
<i>Коефіцієнт інтенсивності аудиту розпорядників бюджетних коштів = Кількість перевірених головних розпорядників бюджетних коштів щодо ефективності виконання покладених на них функцій / Кількість головних розпорядників бюджетних коштів.</i> Оптимальний рівень – 0,5.	(1.12)
<i>Коефіцієнт інтенсивності аудиту органів, що контролюють справляння надходжень бюджету = Кількість перевірених органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, щодо ефективності виконання покладених на них функцій / Загальна кількість органів, що контролюють справляння надходжень бюджету.</i> Оптимальний рівень – 0,3.	(1.13)
<i>Коефіцієнт інтенсивності аудиту виконання державних цільових програм = Кількість державних цільових програм, щодо яких застосовано аудит / Загальна кількість всіх затверджених державних цільових програм.</i> Оптимальний рівень – 0,5.	(1.14)
<i>Коефіцієнт інтенсивності попередніх експертиз державних цільових програм = Кількість здійснених Рахунковою палатою попередніх експертиз державних цільових програм / Загальна кількість затверджених державних цільових програм.</i> Оптимальний рівень – 1.	(1.15)

Коефіцієнт виявлення фінансових порушень = Сума виявлених порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового) / Обсяг перевірених державних коштів. Оптимальний рівень – 0,05.	(1.16)
Коефіцієнт виявлення неефективного використання бюджетних коштів = Сума виявлених порушень принципу результативності й ефективності використання бюджетних коштів / Обсяг перевірених державних коштів. Оптимальний рівень – 0,05.	(1.17)
Коефіцієнт виявлення порушення адміністрування доходів = Сума порушення адміністрування доходів / Обсяг перевірених державних коштів. Оптимальний рівень – 0,05.	(1.18)
Коефіцієнт відшкодування збитків = Обсяг коштів, повернутих в бюджет за результатами аудиторських перевірок Рахунковою палатою / Сума виявлених Рахунковою палатою фінансових порушень законодавства України за результатами аудиторських перевірок. Оптимальний рівень – 0,1.	(1.19)
Коефіцієнт оцінювання ефективності внутрішнього державного фінансового контролю = Обсяг державних коштів, при використанні яких системою внутрішнього фінансового контролю були виявлені порушення законодавства / Обсяг державних коштів, при використанні яких у процесі повторної перевірки зовнішнім фінансовим контролем були виявлені порушення законодавства. Оптимальний рівень – 0,05.	(1.20)
Коефіцієнт рівня реагування правоохоронними органами на результати зовнішнього аудиту = Кількість кримінальних або адміністративних справ, порушених правоохоронними органами за результатами зовнішнього аудиту / Кількість справ, переданих правоохоронним органам Рахунковою палатою. Оптимальний рівень – 1.	(1.21)
Коефіцієнт виконання рекомендацій і пропозицій Рахункової палати = Кількість виконаних рекомендацій і пропозицій Рахункової палати / Загальна кількість рекомендацій і пропозицій, наданих Рахунковою палатою. Оптимальний рівень – 1.	(1.22)

Четверта група аналітичних показників передбачає оцінювання економічності контрольної діяльності Рахункової палати, що визначається рівнем витрат ресурсів, які несе суспільство на забезпечення виконання нею функцій державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), порівняно з обся-

гами фактично здійснених контрольних робіт і, відповідно, отриманих цією контролюючою установою результатів за звітний період.

Таким чином, до критеріїв оцінювання економічності слід віднести коефіцієнти співвідношення результатів контрольної діяльності й витрат на її здійснення:

Коефіцієнт загальної економічності державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) = Обсяг перевірених державних коштів / Обсяг коштів, витрачених на утримання Рахункової палати. Оптимальний рівень – 5000.	(1.23)
Коефіцієнт дієвості державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) = Сума коштів, щодо яких було визначено порушення бюджетного законодавства в частині нецільового чи неефективного використання коштів державного бюджету України, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету / Обсяг коштів, витрачених на утримання Рахункової палати. Оптимальний рівень – 350.	(1.24)
Коефіцієнт зворотності витрачених на утримання Рахункової палати коштів = Обсяг коштів, повернутих до бюджету за результатами аудиторських перевірок Рахунковою палатою / Обсяг коштів, витрачених на утримання Рахункової палати. Оптимальний рівень – 30.	(1.25)

До п'ятої групи критеріїв оцінювання входять показники якості управління кадровими та забезпеченості матеріальними ресурсами (технікою, спеціалізованими комп'ютерними програмами) контрольно-ревізійної діяльності Рахункової палати. Якість кадрового складу й рівень матеріально-технічного забезпечення його роботи визначають та є основним гарантом якості виконання контрольних робіт будь-якого контролюючого суб'єкта.

Для забезпечення ефективності контрольних заходів необхідно забезпечити підбір професійних кадрів і регулярно вживати захо-

дів щодо підвищення їх кваліфікації. Визначення рівня оснащення комп'ютерами й спеціалізованими комп'ютерними програмами відображає рівень інформатизації Рахункової палати, дає можливість оцінити спроможність організації працювати на сучасному технологічному рівні, що позначається на підвищенні якості та ефективності контрольної роботи.

Забезпеченість кадровими й матеріальними ресурсами Рахункової палати характеризується коефіцієнтами кадрового забезпечення, підвищення кваліфікації, рівня оснащення комп'ютерною технікою, поновлення спеціалізованих комп'ютерних програм:

<i>Коефіцієнт кадрового забезпечення Рахункової палати = Чисельність працівників, які фактично працюють у штаті Рахункової палати / Чисельність працівників, передбачених штатним розкладом.</i> Оптимальний рівень – 1.	(1.26)
<i>Коефіцієнт підвищення кваліфікації кадрів = Кількість аудиторів і керівників, які пройшли професійну перепідготовку у звітному періоді / Кількість аудиторів і керівників Рахункової палати.</i> Оптимальний рівень – 1.	(1.27)
<i>Коефіцієнт рівня оснащення комп'ютерною технікою = Кількість діючих комп'ютерів / Чисельність працівників, які фактично працюють у штаті Рахункової палати.</i> Оптимальний рівень – 1.	(1.28)
<i>Коефіцієнт оновлення спеціалізованих комп'ютерних програм = Кількість придбаних спеціалізованих комп'ютерних програм у поточному році / Кількість програм, придбаних у попередньому році.</i> Оптимальний рівень – 1,2.	(1.29)

Інтенсивність використання кадрового потенціалу запропоновано оцінювати за допомогою коефіцієнтів персонального навантаження й продуктивності працівників Рахункової палати:

<i>Коефіцієнт персонального навантаження = Кількість проведених контрольно-ревізійних, контрольно-аналітичних та експертних заходів / Кількість аудиторів Рахункової палати.</i> Оптимальний рівень – 2,5.	(1.30)
<i>Коефіцієнт продуктивності працівників Рахункової палати = Обсяг перевірених державних коштів / Кількість аудиторів і керівників Рахункової палати.</i> Оптимальний рівень – 860.	(1.31)

Оцінювання окупності витрат на оплату праці співробітників Рахункової палати може бути здійснено за допомогою розрахунку коефіцієнта результативності оплати праці:

<i>Коефіцієнт результативності оплати праці = Обсяг виявлених порушень бюджетного законодавства в частині нецільового чи неефективного використання коштів державного бюджету України, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету / Витрати на оплату праці керівників і аудиторів Рахункової палати (грн / люд.).</i> Оптимальний рівень – 350.	(1.32)
--	--------

У складі принципів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) наявний принцип гласності діяльності Рахункової палати. Для оцінювання ефективності реалізації зазначеного принципу доцільно

застосовувати критерії шостої групи показників, які визначають повноту інформації про діяльність Рахункової палати й оперативність її висвітлення в ЗМІ та на офіційному сайті установи.

Розрахунок рівня гласності роботи Рахункової палати запропоновано здійснювати за допомогою таких показників:

Коефіцієнт рівня висвітлення інформації про контрольну діяльність на офіційному сайті Рахункової палати = Кількість контрольних заходів, результати яких подано на офіційному сайті Рахункової палати / Загальна кількість контрольних заходів у звітному періоді. Оптимальний рівень – 1.	(1.33)
Коефіцієнт повноти висвітлення підсумкових документів про результати перевірок в Інтернеті = Кількість розміщених на офіційному сайті Рахункової палати підсумкових документів про результати перевірок / Кількість підсумкових документів про результати перевірок, проведених у діловодстві Рахункової палати. Оптимальний рівень – 1.	(1.34)
Коефіцієнт оперативності оновлення інформації = Сума кількості днів, що минули з дати офіційних подій до моменту їх відображення на сайті Рахункової палати / Кількість подій, відображених на сайті Рахункової палати. Оптимальний рівень – 20.	(1.35)
Коефіцієнт рівня відвідування офіційного сайту Рахункової палати = Кількість відвідувань офіційного сайту Рахункової палати у звітному періоді / Кількість відвідувань офіційного сайту Рахункової палати за відповідний період попереднього року. Оптимальний рівень – 1,1.	(1.36)
Коефіцієнт схвалення діяльності Рахункової палати = Кількість опитаних громадян України, які вважають, що результати роботи Рахункової палати є задовільними / Кількість громадян України, які взяли участь в опитуванні. Оптимальний рівень – 0,9.	(1.37)

Відзначимо, що з метою апробації запропонованої методики комплексного оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати за 2021 р. проведено вибірку даних та розрахунок запропонованих оціночних коефіцієнтів. Інтегральний показник рівня загальної ефективності діяльності Рахункової палати за 2021 р. становить 0,5054, що, дозволяє констатувати низький рівень ефективності діяльності відповідно до запропонованої шкали.

Найбільш низькі значення коефіцієнта відносної ефективності мають третя (показники оцінювання результативності контрольної діяльності Рахункової палати) та четверта (показники оцінювання економічності контрольної діяльності Рахункової палати) групи показників.

Також отримано нульові значення коефіцієнтів відшкодування збитків, зворотності витрачених на утримання Рахункової палати коштів, що пояснюються, передусім, відсутністю законодавчо закріплених повноважень безпосередньо впливати на обсяг коштів, повернутих до бюджету за результатами аудиторських перевірок Рахунковою палатою, оскільки результати таких перевірок передаються для розслідування до правоохоронних органів і ефективність їх роботи, а також

роботи органів судочинства безпосередньо впливають на цей показник.

Тому доцільним є запровадження в Україні досвіду організації державного зовнішнього фінансового контролю Франції, а саме наділення Рахункової палати повноваженнями судової інстанції щодо розгляду справ у сфері державних фінансів, що дасть можливість нівелювати неефективність роботи інших інституцій та забезпечить пряму її відповідальність перед суспільством за результати своєї роботи. Крім того, такий підхід дасть можливість вирішити проблему недостатності повноважень впливу Рахункової палати на суб'єктів, щодо яких застосовано державний фінансовий контроль, у виконанні ними визначених у висновках приписів контролюючого органу.

Важливе значення з погляду оцінювання ефективності державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), на нашу думку, має коефіцієнт оцінювання ефективності внутрішнього державного фінансового контролю. В його основу покладено необхідність переходу системи державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від функціонально-структурного підходу до контрольної діяльності до процесного із застосуванням методів аудиту системи та стратегічного аудиту.

Головною метою перевірок Рахункової палати має стати виявлення причин незадовільної роботи відповідних державних контролюючих органів, до функцій яких мало входить недопущення або вчасне виявлення порушень. Такий підхід має забезпечити максимальний ефект від функціонування системи державного фінансового контролю в Україні.

Висновки. Підсумовуючи зміст розробленої методики оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати, зауважимо, що запропоновані до розрахунку окремі показники та величини їх оптимального рівня не є остаточними й можуть бути змінені аналітиками залежно від змін функцій та пріоритетів діяльності Рахункової палати. Проте, в цілому вважаємо, що запропонована методика дає можливість визначити показник загальної ефективності інституту державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), а також провести факторний аналіз суттєвих відхилень кожної окремої його складової від рівня оптимального значення.

Перспективою подальших наукових досліджень є більш детальний розгляд підходу до оцінювання повноти й обґрунтованості планів діяльності Рахункової палати в звітному періоді в межах запропонованої методики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко Л. М. Сучасний стан системи державного фінансового контролю. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/204.pdf (дата звернення 16.05.2022).
2. Качула С. В. Інститут державного контролю як механізм посилення ефективності використання фінансових ресурсів на соціальний розвиток. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. С. 107–113.
3. Піхоцький В. Ф. Державний фінансовий контроль в Україні: проблеми нормативно-правового забезпечення. *Регіональна економіка*. 2014. № 4. С. 194–204.
4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 16.10.2012 № 5463-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення 16.05.2022).

5. Про рахункову палату України: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#n25> (дата звернення: 16.05.2022).

6. Труш І. Є. Державний фінансовий контроль в умовах економічних трансформацій. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 141–144.

7. Якимчук І. М. Державний фінансовий контроль в Україні та перспективні напрями його вдосконалення. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 34–39.

REFERENCES

1. Borysenko L. M. (2020) Suchasnyi stan systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu [The current state of the system of public financial control]. *Efektivna ekonomika*, vol. 7, URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/204.pdf (accessed 16 May 2022).
2. Kachula S.V. (2020). Instytut derzhavnoho kontroliu yak mekhanizm posylennia efektyvnosti vykorystannia finansovykh resursiv na sotsialnyi rozvytok [The institute of state control as a mechanism for strengthening the efficiency of the use of financial resources for social development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 21, pp. 107–113.
3. Pikhotskyi V. F. (2014). Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini: problemy normatyvno-pravovoho zabezpechennia [State financial control in Ukraine: problems of regulatory and legal support]. *Rehionalna ekonomika*, vol. 4, pp. 194–204.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “On the basic principles of public financial control in Ukraine”, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (accessed 16 May 2022).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “About the Accounting Chamber of Ukraine”, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#n25> (accessed 16 May 2022).
6. Trush I. Ye. (2017). Derzhavnyi finansovyi kontrol v umovakh ekonomichnykh transformatsii [State financial control in the conditions of economic transformations]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 14, pp. 141–144.
7. Yakymchuk I. M. (2021). Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini ta perspektyvni napriamy yoho vdoskonalennia [State financial control in Ukraine and promising areas for improvement]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 34–39.